

Teologian ja uskonntutkimuksen valintakoe 29.5.2020

Ohjeet

- Vastaa tehtäviin ytimekkäästi ja ennakkomateriaalin ja/tai aineiston mukaisesti. Ole huolellinen, että vastaat kuhunkin tehtävään oikean aineiston perusteella. Selkeästä esitystavasta, oikeakielisyystä ja esseen hyvästä rakenteesta voi saada 0,25–0,5 pistettä.
- Älä ylitä annettua merkkimäärää. Merkkimäärän ylittävää osaa ei arvostella.
- Kirjoita vastauksesi suomeksi tai ruotsiksi. Muilla kielillä kirjoitettuja vastauksia ei huomioida arvostelussa.
- Älä kirjoita vaihtoehtoisia vastauksia. Jos kirjoitat vaihtoehtoisia vastauksia, arvostelussa huomioidaan vain vastaus, josta saat vähiten pisteitä.
- Kirjoita vastauksesi erilliseen vastausdokumenttiin. Lataa vastausdokumentti valintakokeen ohjesivulta, jolta latsit myös tämän koedokumentin.
- Kirjoita esseevastaukset selkeästi käyttäen oikeakielisiä kokonaisia virkkeitä, ei luetelmaviivoja.
- Numeroi vastauksesi. Käytä tähän koepaperiin merkittyä numerointia.
- **Älä kopioi.** Tekstin kopioiminen katsotaan vilpiksi. Helsingin yliopisto voi käyttää plagiaatintunnistusjärjestelmä Urkundia valintakoevastausten läpikäyntiin.

Pisteyttäminen

Valintakoe pisteytetään asteikolla 0–30. Näet osakohtaiset pisteet tässä:

Osa	Voit saada	Sinut voidaan valita vain, jos saat
1	0–10 pistettä	vähintään 2 pistettä
2	0–10 pistettä	vähintään 2 pistettä
3	0–10 pistettä	vähintään 2 pistettä
yhteensä	0–30 pistettä	vähintään 12 pistettä

Mikäli saamasi pisteet jäävät alle vaaditun vähimmäispistemäärän kokeen jostain osiosta, muita osia ei arvostella.

OSA 1

Kysymyksiä kokeessa jaetusta aineistosta.

”Polykarpoksen marttyyrikuolema” on varhaiskristillinen teksti toiselta vuosisadalta. Se kertoo Vähä-Aasian Smyrnassa noin vuosina 155–160 tapahtuneesta vainosta, jossa muun muassa seurakunnan piispa Polykarpos kärsi marttyyrikuoleman.

Tehtävä 1.1

Miksi kirjoittaja sanoo Polykarpoksen kuoleman toimineen sinettinä? Kirjoita enintään 350 merkin mittainen vastaus (sisältäen välilyönnit). (0–1 p)

Tehtävä 1.2

Millaisina kristittyjen vastustajat kuvataan tekstissä? Kirjoita enintään 1050 merkin mittainen vastaus (sisältäen välilyönnit). (0–3 p)

Tehtävä 1.3

Mitä teksti kertoo marttyyrien käytöksestä kuolemansa hetkellä? Kirjoita enintään 1050 merkin mittainen vastaus (sisältäen välilyönnit). (0–3 p)

Tehtävä 1.4

Miten evankeliumin mukainen todistus ja Jumalan tahdon noudattaminen näkyvät Polykarpoksen toiminnassa? Kirjoita enintään 1050 merkin mittainen vastaus (sisältäen välilyönnit). (0–3 p)

OSA 2

Tehtävä 2.1

Kysymys Isto Peltomäen artikkelista ”Therapeutic turn: Pastoral care in Finnish Lutheranism before and after the 1960s” (2019). Mitä Peltomäki tarkoittaa sielunhoidon terapeuttisella käännteellä ja mitä tekijöitä terapeuttisen käänteen taustalla oli?

Vastauksen tulee olla esseemuotoinen (0–5 p). Kirjoita enintään 1750 merkin mittainen vastaus (sisältäen välilyönnit).

Tehtävä 2.2

Kysymys Isto Peltomäen artikkelista ”Therapeutic turn: Pastoral care in Finnish Lutheranism before and after the 1960s” (2019) sekä Johannes Gerhardin ”Pyhät tutkiskelut (Meditationes Sacrae [1606])” -teoksen katkelmasta. Millaiseen sielunhoidon perinteeseen ”Pyhät tutkiskelut” kytkeytyy ja miten se ilmenee oheisesta katkelmasta?

Vastauksen tulee olla esseemuotoinen (0–5 p). Kirjoita enintään 1750 merkin mittainen vastaus (sisältäen välilyönnit).

OSA 3

Kysymys Teemu Tairan artikkelista ”Suvivirsi ja kristinuskon ”kulttuuristuminen” katsomuksellisen monimuotoisuuden aikana” (2019).

Taira tarkastelee artikkelissaan suomalaista keskustelua Suvivirrestä 1990-luvun puolivälistä alkaen. Miten Suvivirren laulamista koulujen kevätjuhlissa on tuona aikana mediassa puolustettu ja vastustettu?

Vastauksen tulee olla esseemuotoinen (0–10 p). Kirjoita enintään 3500 merkin mittainen vastaus (sisältäen välilyönnit).

Arviointiperusteet

Osa 1

Tehtävä 1.1 (0–1 p.)

Polykarpoksen marttyyrikuolema kertoo Smyrnassa tapahtuneesta vainosta, jossa kuoli kaksitoista kristittyä marttyyriä. Polykarpos kuoli heistä viimeisenä (0–0,5 p). Polykarpoksen kuolema toimi sinettinä, koska kristittyjen vaino päättyi hänen kuolemaansa (0–0,5 p).

Tehtävä 1.2 (0–3 p.)

Kristittyjen vastustajia kuvataan julmiksi ja aggressiivisiksi (0–0,5 p). Roomalaiset viranhaltijat yrittävät suostutella ja uhkailla kristittyjä (0–0,5 p). Rauhantuomari Herodes yrittää suostutella Polykarposta uhraamaan jumalille. Epäonnistuttuaan hän pahoinpitelee Polykarposta riuhtaisemalla hänet alas vaunuista. Myös käskynhaltija suostuttelee, painostaa ja uhkailee Polykarposta villipedoilla ja tulella (0–0,5 p). Toisaalta osa kristityiden vastustajista hämmästelee kristittyjen käytöstä ja jopa säälii heitä (0–0,5 p).

Polykarpoksen vangitseminen lähtee liikkeelle väkijoukkojen vaatimuksesta. Väkijoukot kuvataan hillittöminä: siinä missä kristityt ottavat kuoleman vastaan rauhallisina, väkijoukot huutavat ja metelöivät (0–0,5 p). Tekstin juutalaisvihamielisyys käy ilmi siitä, että tekstin mukaan he erityisesti vaativat kristittyjen kuolemaa (0–0,5 p).

Kaikkien tapahtumien takana juonittelee Paholainen, josta teksti käyttää myös nimitystä Vastustaja. Vastustaja pitää muun muassa huolen siitä, etteivät kristityt saa Polykarpoksen ruumista vaan se poltetaan (0–0,5 p).

Tehtävä 1.3 (0–3 p.)

Marttyyrien käytöstä kuolemansa hetkellä kuvastaa kärsivällisyys. He ovat rohkeita ja rauhallisia kuolemansa hetkellä. Tekstin mukaan marttyyrien käytös on osoitusta heidän ylevyydestään (0–0,5 p). Marttyyrit joutuvat kestäämään ruoskintaa ja kidutusta, mutta he halveksivat maallisia kärsimyksiä (0–0,5 p). He eivät valita tai vaikeroi kuolemansa hetkellä (0–0,5 p). Kidutusten tarkoituksena olisi pakottaa kristittyjä kieltämään uskonsa, mutta marttyyrit eivät tähän suostu (0–0,5 p).

Eryyisenä esikuvana marttyyrien käytökselle mainitaan Germanicus, joka rohkaisee muita marttyyreita kestävyydellään. Hän ei suostu kieltämään uskoaan vaan ja ärsyttää pedot kimppuunsa (0–0,5 p).

Samat piirteet toistuvat myös Polykarpoksen kuolemassa. Polykarpos riisuutuu oma-aloitteisesti ja nousee roviolle vapaaehtoisesti. Häntä ei myöskään tarvitse naulata kiinni (0–0,5 p). Negatiivisena esimerkkinä teksti puolestaan mainitsee Quintuksen, joka pelästyy ja kieltää uskonsa (0–0,5 p).

Tehtävä 1.4 (0–3 p.)

Tekstissä on useita viittauksia evankeliumeihin, esimerkiksi nimet Herodes ja Juudas. Polykarpos myös rukoilee ennen vangitsemistaan kuten Jeesus (0–0,5 p). Pelkkä evankeliumien tapahtumien jäljittely ei kuitenkaan riitä tekemään kuolemasta evankeliumin mukaista. Tekstin mukaan evankeliumin mukainen todistus tarkoittaa sitä, että Polykarpos jää odottamaan ilmiantamista samoin kuin Herra (0–1 p). Toisin toimii Quintus, joka luovuttaa itsensä viranomaisten käsiin vastoin evankeliumin opetusta. Quintus epäonnistuu marttyyrikuoleman tavoittelussaan, mikä on osoitus siitä, ettei hänen toimintansa ole Jumalan tahdon mukaista (0–0,5 p).

Jumalan tahdon mukaan tapahtuneet marttyyrikuolemat sen sijaan ovat autuaita ja yleviä. Polykarpos noudattaa kaikessa toiminnassaan Jumalan tahtoa (0–0,5 p). Vaikka hän ei luovutakaan itseään viranomaisille, hän ei myöskään pyri välttämään vangitsemista siirtymällä toiseen paikkaan (0–0,5 p). Polykarpos ymmärtää näkynsä palavasta tynnystä osoituksena tulevasta kohtalostaan ja päättää sallia sen tapahtumisen (0–0,25 p.). Myös Polykarpoksen käytös vangitsijoitaan kohtaan on osoitus siitä, että hän antaa Jumalan tahdon toteutua (0–0,25 p).

Lisäksi tekstin hyvästä rakenteesta ja kieliasusta on voinut saada 0,25–0,5 p.

OSA 2

Tehtävä 2.1 (0-5p)

Kysymys Isto Peltomäen artikkelista *Therapeutic turn: Pastoral care in Finnish Lutheranism before and after the 1960s* (2019).

Mitä Peltomäki tarkoittaa sielunhoidon terapeuttisella käännteellä ja mitä tekijöitä sen taustalla oli?

Vastauksen tulee olla esseemuotoinen (5 p).

Sielunhoidon terapeuttinen käänne on sielunhoidon käytänteitä koskenut muutos, jossa sielunhoidon tehtäväksi muotoutui uskonnollisen tehtävän toteuttamisen sijaan maallisen kärsimyksen lievittäminen (0-2 p). Ennen terapeuttista käännettä sielunhoito oli leimallisesti uskonnollista toimintaa kuten julistamista, liturgista toimintaa, rukousta tai raamatunlukua (0-1 p), ja sielunhoito oli luonteeltaan paternalistista (0-1 p).

Terapeuttisen käänteän taustalla on aatehistoriallinen kehitys, joka voidaan sanoittaa lumouksen purkautumisen, maallistumisen ja liberalismiin käsitteiden avulla (0-1 p). Historiallinen sielunhoito toimi transsendenteja voimia itsestään selvästi totena pitävän keskiaikaisen ajattelutavan viitekehyksessä, mutta maallistumisen myötä on tarvittu toisenlaista sielunhoidon lähestymistapaa, joka terapeuttisen käänteän jälkeen on perustettu liberalismiin ihanteen ja modernin psykologian tarjoaman tiedon varaan (0-1 p).

Terapeuttinen käänne sijoittuu suomalaisessa luterilaisuudessa 1960-luvulle ja se kytkeytyy yhteiskunnalliseen kehitykseen, jonka myötä sairaaloissa tehtävältä sielunhoidolta alettiin edellyttää hoidollisesti parempia käytänteitä (0-1 p).

Suomessa Irja Kilpeläinen muotoili lähimmäiskeskeinen sielunhoito -nimisen terapeuttisen metodin, joka on niin sanottu non-direktiivinen ja dialoginen keskustelumenetelmä. Metodien mukaan sielunhoitajan tehtävänä on kyselemällä ja kuuntelemalla tarjota apua kärsivälle ihmiselle (0-1 p).

Tehtävä 2.2 (0-5p)

Vastauksen tulee olla esseemuotoinen (5 p).

Johannes Gerhardin kirja Pyhät tutkiskelut esittää vanhaluterilaisen sielunhoidon tradition taustalla olevan niin sanotun puhtasoppisen luterilaisuuden teologian (0-2 p). Vanhaluterilaisen sielunhoidon teologisenä taustana oli paternalistinen julistaminen, joka perustui katkelman ilmentämälle käsitykselle Jumalasta ja Jumalan lahjasta luonteeltaan absoluuttisena (0-1 p).

Käytännössä vanhaluterilainen sielunhoito toteutui ennen kaikkea liturgian kautta ja julistuksena sekä kirkkokurina eikä sielunhoidossa keskitytty maallisen kärsimyksen lievittämiseen (0-1 p).

Katkelma ilmentää Gerhardin edustamaa Jumalan ja iankaikkisen elämän ehdottoman vakavasti ottavaa kristillisyyttä, jossa maallisen kärsimyksen lievittämistä sinällään ei pidetty keskeisenä, ja kärsimykselle annettiin hengellinen tulkinta, minkä perusteella kärsimystä hoidetaan hengellisenä kysymyksenä (0-2 p).

Katkelmassa korostuu myös mystiikkaan perustuva henkilökohtaisen uskon merkitys, minkä varaan vanhaluterilainen sielunhoito ei rakentunut. Myöhemmin kehittynyt pietistinen sielunhoidon perinne perustui henkilökohtaisen uskon kokemuksen korostamiselle ja siihen liittyvälle itsetutkiskelulle (0-1 p).

Osa 3 (0-10p)

Tairan mukaan Suvivirren puolustajat vastustajat jakavat käsityksen koululaitoksen sekulaariudesta eli siitä, että kouluissa ei tule harjoittaa uskontoa (0-1 p). Erimielisyyksissä on siksi suurelta osin kyse Suvivirren luokittelusta – siitä, pidetäänkö sitä ei-uskonnollisena perinteenä (0-1p) vai uskonnollisena lauluna (0-1 p). Taira huomioi myös, että modernissa keskustelussa lähdetään liikkeelle katsomuksellisen monimuotoisuuden ajatuksesta ja pyritään ottamaan huomioon vähemmistöuskontojen asema (0-1 p). Tämä paljastaa, että kyse on jälkitraditionaalista yhteiskunnasta, jossa vanhatkin traditiot joutuvat perustelemaan itsensä uudelleen (0-0,5 p).

Vastustajien mukaan Suvivirsi on sisällöltään uskonnollinen eikä siksi sovi kouluun. Heille sekularistinen periaate tärkeintä. Vastustajat ovat tyypillisesti kampanjoivia sekularisteja. Kannanottajina on ollut esimerkiksi elämäkatsomustiedon opettajia (0-1 p).

Puolustajien mukaan Suvivirsi edustaa suomalaista perinnettä eikä uskontoa ja sopii siksi kouluun. Tämä on jo kauan ollut hallitseva mielipide. Kansalaiskyselyissä Suvivirteen myönteisesti suhtautuvia on suuri enemmistö ja lehdissä on julkaistu tätä mielipidettä edustavia juttuja huomattavasti enemmän kuin kielteisiä kantoja (0-1p). Julkisessa keskustelussa Suvivirttä ovat puolustaneiden joukossa on esimerkiksi taiteilijoita, ministereitä ja luterilaisen kirkon johtohenkilöitä. Esimerkiksi sivistysvaliokunta ja perustuslakivaliokunta ovat tällä kannalla (0,25p).

Tairan mukaan puolustajien kannassa on kyse kristinuskon ”kulttuuristumisesta”, mikä tarkoittaa ”tyypillisesti uskonnollisiksi luokiteltujen symbolien ja käytäntöjen luokittelua riittävässä määrin kulttuuriksi ja perinteeksi” (0-1 p). Tairan mukaan tämä edistää valtakirkkojen hegemoniaa yhteiskunnassa. Perinteeksi luokittelu estää esimerkiksi islamilaisten perinteiden esiintymisen samoissa juhlissa. Tässä kehityksessä vähemmistöt ”uskonnollistuvat” (0,25 p). Toisaalta se myös tekee sekularisaation edustajien vaikeaksi argumentoida Suvivirttä vastaan. Tairan mukaan suomalaisessa kulttuuristumiskehityksessä voittaja on kristinuskon enemmistöperinteenä (0-1 p).

Suomalaisessa keskustelussa vähemmistöuskontojen edustajien ääni puuttuu siitäkin huolimatta, että heihin viitataan keskustelussa jatkuvasti ja koko keskustelun kehys liittyy katsomusten moninaisuuteen (0-1,5p). Vastustajat ja puolustajat perustelevat näkemystään vähemmistöjen oletetulla kannalla. Suvivirren vastustaja voi esittää, että musliminuori joutuu Suvivirren vuoksi jäämään pois lakkiaisistaan ja toisaalta populistisissa kannoissa ehdotetaan, että vähemmistön edustajat haluavat syrjäyttää enemmistön perinteet. Joskus puolustajien puheessa suomalaisuus, Suvivirsi ja luterilaisuus linkittyvät yhteen. Vähemmistöiksi mielletään maahanmuuttajat, joskus jopa yksin islam. Tällöin vihjataan, että maahanmuuttajat eivät olisi oikeita suomalaisia ja että he terrorisoisivat suomalaisia vaatimuksillaan (0-1 p). Todellisuudessa maahanmuuttajien ääni on kuitenkin lähes olematon.

Lisäksi tekstin hyvästä rakenteesta ja kieliasusta on voinut saada 0,25-0,75 p.

Täydet pisteet kysymyksestä 10 p.

Yhteensä jaossa on ollut 12,25 pistettä.